

Plan van aanpak Marokkaans - Nederlandse jongeren in Lelystad 2010 t/m 2012

Concept

Gemeente Lelystad
Afdeling beleid
december 2009

VOORAF

Voor u ligt het concept van een plan van aanpak Marokkaans-Nederlandse (risico)jongeren van de Gemeente Lelystad.

Het motto van de aanpak is "Perspectief bieden en grenzen stellen". Dit wordt uitgewerkt via de interventiestrategieën "De Marokkaanse gemeenschap en samenwerking", "Het gezin en de opvoeding", "Jongeren gaan de straat op", "Vermindering schooluitval" "Vermindering Jeugdwerkloosheid" en "Drang en dwang".

In Lelystad kiezen we er voor om zowel de Marokkaanse gemeenschap als de professionele organisaties sterk (en gezamenlijk) te betrekken bij de aanpak, zowel in voorbereidende als uitvoerende zin. Hiermee is een goede start gemaakt.

Zowel de professionele organisaties als de vertegenwoordigers van de Marokkaanse gemeenschap tonen veel bereidheid en veel concrete ideeën. Dit levert een Lelystadse inkleuring op, passend bij de Lelystadse situatie en werkwijzen.

In de notitie worden bestaande activiteiten en noodzakelijk geachte extra activiteiten beschreven. De concretisering hiervan volgt de komende maanden. Dit betekent dat dit plan van aanpak nog niet af is.

Maar de richting is duidelijk: in goede samenwerking met alle betrokkenen, onder regie van de gemeente, bewerkstelligen dat zoveel mogelijk Marokkaans-Nederlandse jongeren goed kunnen werken aan hun toekomst.

INLEIDING

De afgelopen jaren hebben zich in Nederland een aantal incidenten met Marokkaans-Nederlandse jongeren (in het vervolg MN-jongeren) voorgedaan, zoals in Gouda en in Ede. Deze incidenten hebben veel landelijke publiciteit gekregen en de hele Marokkaanse gemeenschap heeft hierdoor veel negatieve aandacht gekregen. In reactie op deze incidenten hebben de nationale en lokale overheden aangegeven dat zij de incidenten onacceptabele vinden en dat zij hier daadkrachtig tegen op willen treden. In de brief van de ministers voor Wonen, Wijken en Integratie, Justitie, Binnenlandse Zaken en Jeugd&gezin aan de Tweede Kamer (d.d. 30-01-2009) geeft het kabinet aan dat de aanpak van de problematiek rondom MN-jongeren een verantwoordelijkheid is van de gemeenten, waarbij het Rijk een faciliterende en ondersteunende rol vervult. Het Rijk zoekt dan ook de samenwerking met een 22-tal gemeenten (waaronder Lelystad) waar relatief veel overlastgevende en criminele Marokkaanse jongeren wonen en heeft voor deze gemeenten voor de jaren 2009 tot en met 2012 extra middelen ter beschikking gesteld (€ 6 miljoen voor 2009, € 8 miljoen voor 2010 tot en met 2012).

Op 5 oktober 2009 hebben de ministers van Wonen, Wijken en Integratie, van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Justitie, voor Jeugd en Gezin, 22 gemeenten en de Vereniging van Nederlandse gemeenten een intentieverklaring ondertekend, waarin afspraken worden gemaakt om prioriteit te stellen aan de aanpak van MN-jongeren en hiervoor capaciteit en middelen vrij te maken. De gemeenten blijven verantwoordelijk voor de aanpak en de resultaten.

Doelstelling is dat MN- jongeren minder vertegenwoordigd zijn in overlast en criminaliteit. En dat meer MN-jongeren op school zitten en aan het werk zijn. De gemeenten en het rijk stellen grenzen en bieden perspectief, zodat de jongeren meedoen aan de Nederlandse samenleving. Het betrekken van de Marokkaanse gemeenschap bij de aanpak is essentieel. De eigen verantwoordelijkheid van Marokkaanse ouders voor de opvoeding van hun kinderen staat voorop.

Het beeld dat het Rijk schetst over deze groep jongeren, is een algemeen beeld waar niet alle gemeenten zich volledig in zullen herkennen. De problematiek verschilt in mate en in vorm. In Lelystad hebben zich geen ernstige incidenten voor gedaan. Helaas is het echter niet zo dat Lelystad geen problemen kent met MN-jongeren. Binnen een aantal categorieën (bijv. aantal werklozen en aantal verdachten) zijn Marokkanen oververtegenwoordigd. Vanuit landelijk perspectief kent Lelystad een meer dan gemiddelde problematiek m.b.t. MN-jongeren.

Voor u ligt een notitie waarin een aantal hoofdlijnen van aanpak worden beschreven. Op basis van een compacte verkenning van de problematiek in Lelystad worden vijf interventielijnen nader uitgewerkt. De aanpak in Lelystad kan gekenmerkt worden als een integrale aanpak, zoveel mogelijk op wijkniveau, waarbij de activiteiten aansluiten op de activiteiten die inmiddels door de gemeente worden uitgevoerd in het kader van overlastgevende jongeren, aanpak jeugdwerkloosheid en voortijdig schooluitval, integratie van allochtonen en de wijkaanpak. Hierbij gaat het niet alleen om hard optreden en duidelijk grenzen stellen maar juist vooral ook om het voorkomen van problemen. Ervaring wijst uit dat deze doelgroep het best te bereiken is door middel van benadering op basis van begrip en vertrouwen. De extra activiteiten die in dit projectplan worden voorgesteld, zijn vooral bedoeld als versterking van en aanvulling op de huidige aanpak van de gemeente.

Deze notitie past uitstekend binnen de initiatieven van het kabinet om te komen tot de vermindering van de problematiek van deze jongeren. Ook is dit projectplan een logische uitwerking van de speerpunten “minder criminaliteit” en “veiliger wijken” uit het veiligheidsbeleid van de gemeente Lelystad.

1. PROBLEEMANALYSE - PROBLEEMVERKENNING

1.1. Geschiedenis Marokkaanse gemeenschap

In de jaren '60 deden de Marokkanen hier hun intrede vanwege economische redenen. Dit speelt nog steeds een belangrijke rol in de ontwikkeling van deze doelgroep. De ervaring van de eerste generatie is in sommige gevallen zeer zwaar te noemen. Men beheerste de taal niet en had hierdoor te maken met zaken als onderbetaling, uitbuiting door te hoge huren en lange werkdagen. Deze zaken moeten natuurlijk wel in perspectief bezien worden, maar desondanks kijkt de eerste generatie vaak terug met een gevoel van trots, ze hebben hard gewerkt om een toekomst op te bouwen en om de toekomst van hun kinderen zeker te stellen en hebben een sterk emotionele binding met Nederland. Met de gezinshereniging zien we de tweede generatie (de leeftijdsgroep 20 tot 40 jarigen) Marokkanen een andere ontwikkeling doormaken dan hun ouders. Ze hebben de mogelijkheid gehad om naar school te gaan en zich aan te sluiten bij de rest van de samenleving en maken zich op die manier de taal en de cultuur eigen. Deze ontwikkeling benadrukt de vergroeiing met dit land en de onmogelijkheid om zonder slag of stoot te kunnen terugkeren naar Marokko.

Door deze ontwikkeling ontstond er binnenshuis verwijdering: de tweede generatie kreeg, zonder dat te willen, de verantwoordelijkheid voor het oplossen van zaken voor de ouder, zoals de economische achtergesteldheid, de ongewilde wrijving met de heersende Nederlandse cultuur en de cultuurverschillen. Dit had in sommige gevallen verregaande gevolgen. De effecten op de buitenwereld zijn niet onopgemerkt gebleven. Gevoelens van onvrede over migranten worden geuit, er ontstaan spanningen en de verhoudingen tussen autochtonen en allochtonen blijven verslechteren. Het effect en de drang om op zoek te gaan naar bevestiging en de eigen identiteit wordt steeds groter.

Ondanks dat de tweede generatie niet dezelfde ervaringen als de eerste generatie zal delen, draagt het de lasten wel. De frustratiegolf van deze gemeenschap is nooit gestopt.

Daarnaast kampen de tweede en de derde generatie (leeftijdsgroep tot ongeveer 20 jaar) met een ander fenomeen: de identiteitscrisis. Ze voelen zich zowel verbonden met de Nederlandse als met de Marokkaanse cultuur, maar voelen zich boven alles het meest verbonden met Nederland. Doordat de ouders en grootouders van deze jongeren niet dezelfde achtergrond delen en in een andere opvoedcultuur terecht zijn gekomen, ontbreekt het sommigen van de jongeren aan gereedschap om een evenwicht te vinden in de stroom van verschillende culturen en normen en waarden. Een deel van deze gemeenschap wist binnen de negatieve spiraal van discriminatie en persoonlijke moeizame ontwikkeling een positieve draai weten te maken. Door juist een slag te slaan op het gebied van onderwijs en later werk, weet deze groep uit de onderwijs- en sociaaleconomische achterstand te klimmen. De andere, veel kleinere groep, kon het zich niet eigen maken om het heft in handen te nemen om zelf iets te maken van de eigen toekomst.

1.2. Marokkaanse gemeenschap in Lelystad (demografie)

Per 1 januari 2009 wonen er in Lelystad ongeveer 2200 mensen die van Marokkaanse afkomst zijn. Dit aantal groeit de afgelopen jaren langzaam. De groep mensen met een Marokkaanse achtergrond maakt ongeveer 3 % uit van de totale bevolking. Hiermee zijn zij qua grootte na de Lelystedelingen met een Nederlandse en Surinaamse achtergrond de derde groep in Lelystad. In vergelijking met het landelijk gemiddelde (2,1%) wonen er bovengemiddeld veel personen met een Marokkaanse achtergrond in Lelystad. Van deze groep woont meer dan helft in stadsdeel Noordoost (in de Atolwijk en de Zuiderzeewijk). Uit demografisch onderzoek blijkt dat 34% van de Marokkaanse Lelystedelingen zou moeten verhuizen om een evenredige verdeling over alle stadswijken te realiseren.

De Marokkaanse Lelystedelingen zijn relatief erg jong. De helft van deze groep is jonger dan 25 jaar. Ook andere niet-westerse bevolkingsgroepen zijn relatief jong. Voor Lelystedelingen in het geheel is de helft jonger dan 37 jaar.

1.3. Problematieken Marokkaans Nederlandse jongeren

Specifiek kijkend naar groep Marokkaanse probleemjongeren (die zich regelmatig schuldig maken aan strafbare feiten) gaat het hier om een groep van ongeveer 30 jongeren¹ in de leeftijd tot 23 jaar. Daarnaast is er een veel grotere groep jongeren (vanaf de leeftijd van acht jaar) waarbij er sprake is van een risico dat ze doorgroeien tot probleemjongeren. Uit de analyse van de politie van jeugdgroepen, die eind 2008 in Lelystad heeft plaatsgevonden, blijkt dat er één volledig etnisch Marokkaanse jeugdgroep in Lelystad is. Het gaat hier om een groep van groep van 15-20 jongeren van Marokkaans Nederlandse afkomst, die zich met name in de Zuiderzeewijk ophoudt. Deze groep wordt getypeerd als een hinderlijke groep, waarbij redelijk aantal binnen deze groep in aanraking is geweest met justitie. In de inleiding is al aangegeven dat MN-jongeren op een aantal thema's is oververtegenwoordigd.

Hoog percentage verdachten

Uit de criminaliteitsbeeldanalyse 2008 van de politie Flevoland blijkt dat de sterkste oververtegenwoordiging binnen het totaal aantal verdachten is te zien bij de personen met een Marokkaanse achtergrond. De verdachtenratio (aantal verdachten per 1000 inwoners) ligt op 38,5. De cijfers voor bijvoorbeeld verdachten met een Nederlandse, Surinaams of Antilliaanse achtergrond liggen respectievelijk op 15,4, 19,8 en 37. De Marokkaanse verdachten houden zich veruit het meest bezig met vermogensdelicten zonder geweld gevolgd door geweldsmisdrijven en vernielingen / openbare orde. Het merendeel van de verdachten is tussen de 18 en 34 jaar, waarbij de gemiddelde leeftijd op 25 jaar ligt.

¹ Inschatting gemaakt op basis van verschillende bronnen, o.a. shortlist-onderzoek politie;

Hoog percentage werklozen en werkzoekenden

In 2008 waren 10,4% van alle Marokkaanse inwoners tussen 15 en 65 jaar ingeschreven als werkloos en werkzoekende bij het arbeidsbureau. Op de personen met een Antilliaanse achtergrond na is dit het grootste aandeel. Het algehele Lelystadse percentage ligt op 4,9 procent. Van het totaal aantal werkzoekenden met een Marokkaanse achtergrond is 15,6% onder de 30 jaar en heeft het overgrote deel (74%) geen startkwalificatie.

Hoog percentage personen in de bijstand

Begin 2008 hadden 108 inwoners van Marokkaanse herkomst recht op een bijstandsuitkering. Met 7,9% van de potentiële beroepsbevolking is dit een relatief hoog aandeel onder de niet-westerse herkomstgroepen. Deze score is meer dan twee keer zo hoog als het gemiddelde in Lelystad (3,1 %) en meer dan drie keer zo hoog als het percentage onder personen met een Nederlandse herkomst (2,1%).

Voortijdig schoolverlaten

Bij de gemeente Lelystad staat 13,6 % van de jongeren van Marokkaanse herkomst bekend als voortijdig schoolverlater (zonder startkwalificatie). In vergelijking met andere niet westerse-bevolkingsgroepen is het percentage Marokkanen het laagste. Echter in vergelijking tot landelijke cijfers scoort de Marokkaanse Lelystedelingen iets slechter (in 2005 bijna 9%).

2. PREVENTIE DOOR HET BIEDEN VAN KANSEN

Visie jeugdbeleid gemeente Lelystad

“Het jeugdbeleid is gericht op het versterken van kansen en kwaliteiten van jeugd en kiest daarmee een positieve benadering van jeugd. Jeugd heeft de toekomst en het is onze taak hen daar zo goed mogelijk in te begeleiden. Het gaat om een vroeg mogelijk investeren in groei en geluk maar ook om een zo vroeg mogelijke onderkenning van de risico’s, waarmee een gezonde ontwikkeling en ontplooiing gewaarborgd dient te worden. Het gaat hierbij om de balans. Een volwaardig algemeen voorzieningenaanbod en ook extra aandacht voor risico’s die een gezonde ontwikkeling kunnen verstoren. Daarnaast aandacht voor diversiteit in de samenleving. Het aanbod is gericht op verbinding, berokkenheid en deelname aan de samenleving”²

Binnen deze hoofddoelstelling van de gemeente komen de aandachtsgebieden onderwijs, werk en criminaliteit veelvuldig aan de orde. De gemeente Lelystad is zich zeer bewust van het feit dat werken aan deze en andere factoren bijdragen aan een beter toekomstperspectief voor de jeugd.

Het jeugdbeleid van Lelystad wordt uitgewerkt langs vier lijnen:

1. Vroegsignalering, opvoeding en zorg

- Eerdere signalering en brede interventie bij problemen, risico’s en mishandeling
- Beter afstemming van het aanbod op opvoedingsondersteuning op de vraag, beter zicht op de vraag, laagdrempelig en dichtbij
- Beter zorg voor jeugd en een gezondere jeugd.

² Komt uit de notitie: Naar een effectiever Jeugdbeleid; herijking van het programma Jeugd Voorop 2007- 2010

2. Ontwikkelingskansen voor jeugd/educatieve agenda

- Betere (leer)kansen voor jeugd; betere start in de basisschool, minder verzuim, betere kwaliteit van het onderwijs, grotere ouderbetrokkenheid, meer samenhangend aanbod van peuterspeelzalen/kinderopvang/primair onderwijs/tussen- en buitenschoolse opvang, aantoonbare doorlopende leerlijnen
- Jongeren beter voorbereid op de maatschappij; Meer jongeren een startkwalificatie, minder voortijdig schoolverlaten, meer jongeren in beeld en in traject, minder jeugdwerkloosheid.

3. Aantrekkelijke stad

- De vrijetijdsvoorzieningen voor jeugd zijn meer toegesneden op de wensen van jeugd.
- Meer invloed van jongeren op hun leefwereld.
- Een veiligere stad, minder risicogedrag.

4. Ketensamenwerking, sturing en regie

- Betere samenwerking en afstemming in de keten;
- Minder overlap, sterkere en snellere verbindingen, betere randvoorwaarden, betere informatiepositie.

Hiermee draagt het integrale beleid van de gemeente Lelystad bij aan de gemeenschappelijke doelstellingen van het beleid ten aanzien van Marokkaans-Nederlandse jongeren.

Brede aanpak problematiek

De activiteiten binnen het programma hebben alleen succes als de gehele (leef)omgeving van de Marokkaans-Nederlandse jongeren hierin worden meegenomen. Voor een duurzaam effect is het van belang te kijken naar de gezinssituatie, de vrijetijds- en dagbesteding, de knelpunten en de kansen hierin en bij de jongeren zelf. Op deze wijze moet een programma ontstaan dat loopt langs de lijnen; preventie, repressie en reïntegratie. Het duurzame effect wordt bereikt door het programma aansluitend te maken en maatwerk te leveren.

Aandacht voor empowerment

Het is niet voldoende om alleen aandacht te besteden aan de materiële basiscondities zoals bijvoorbeeld huisvesting. Er moet minstens zoveel aandacht zijn voor mentale en sociaal-culturele onderwerpen onder de Marokkaans-Nederlandse jongeren en onder professionals die deze doelgroep moeten bedienen. Voor het programma betekent dit:

- De doelgroep aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid;
- Een aanbod ontwikkelen niet alleen vóór, maar ook mét de doelgroep. Zij kunnen voorzieningen het best vertellen hoe en wat ze het liefst zouden willen;
- Werken aan zelfstandigheid, weerbaarheid en onafhankelijkheid van de doelgroep.

Interculturalisatie: extra aandacht voor warme overdracht en eigen verantwoordelijkheid

Voor het vinden en binden van risicojongeren is het wenselijk de lokale instellingen te interculturaliseren zodat deze toegankelijker en effectiever worden voor de allochtone doelgroep.. Een knelpunt bij het bereiken van en het hulp bieden aan de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap door reguliere instellingen is dat er factoren als schaamte en trots (bij de Marokkaanse gemeenschap) een rol spelen die belemmerend werken waardoor de stap naar hulp niet snel wordt gezet. Vaak komt men, uit schaamte en trots, met lichtere hulpvragen bij de instellingen waardoor het (werkelijke) probleem blijft bestaan en de frustratie groeit dat er 'niets' wordt gedaan aan de problemen. Zo wordt het vermoeden dat

om hulp vragen geen zin heeft bevestigd en het vertrouwen in de reguliere voorzieningen beschadigd.

Voor de Marokkaanse gemeenschap is tevens de taal een barrière. Inzetten op het verhogen van de taalontwikkeling is een stap om deze barrière op te heffen.

Om het gevoel van trots niet te krenken is het belangrijk aanspraak te doen op de eigenwaarde en de kansen. Het perspectief van de hulpverlener moet de mens centraal zetten en niet het probleem. Het probleem moet worden gezien als een belemmering in de kansen en mogelijkheden (talenten) die de cliënt heeft. Tenslotte is het belangrijk dat de eigen verantwoordelijkheid wordt aangesproken wat het gevoel van eigenwaarde opkrikt. Voor het vergroten van het vertrouwen in de hulpverlener (en de hulpverlenende instanties als zodanig) is het belangrijk dat wat door de hulpverlener wordt beloofd ook echt wordt gedaan.

3. INTERVENTIESTRATEGIEËN EN BEOOGD EFFECT

In de afgelopen jaren is er op verschillende plaatsen in Nederland, ook in Lelystad, veel ontwikkeld om de problematiek van MN-jongeren te verminderen. Dit heeft niet altijd geleid tot gewenste verbetering van de situatie.

In zijn boek "Marokkaanse lieverdjes" constateert criminoloog en antropoloog Hans Werdmölder dat het nodig is te beseffen dat er sprake is van een gezamenlijk probleem van de Nederlandse en Marokkaanse gemeenschap, en vooral van de betrokken ouders.

"Allen moeten er van overtuigd zijn dat we te maken hebben met een ernstig maatschappelijk probleem, met veel ongewenste neveneffecten. Om dit op te lossen zijn mensen nodig die bruggen kunnen bouwen: mensen vanuit de Marokkaanse gemeenschap die in staat zijn uit eigen kring aan te spreken, hulp en steun te bieden bij het vinden van hun weg in de Nederlandse samenleving".

De Marokkaanse gemeenschap zou, volgens Werdmölder, afstand moeten nemen van het "slachtofferdenken" en een groter zelfreinigend vermogen moeten ontwikkelen. Het criminele en ovelastgevende gedrag dient, ook door de eigen gemeenschap, met kracht te worden bestreden. Verder wordt benadrukt grote prioriteit te geven aan, wat hij noemt, "de brandhaard van de problemen", in dit geval de Marokkaanse (probleem)gezinnen. De ouders zijn als eersten verantwoordelijk voor een gezonde en evenwichtige ontwikkeling van hun kinderen. Een deel van de ouders heeft onvoldoende greep op het gedrag van hun kinderen. Gepleit wordt voor een actieve en verplichte opvoedingsondersteuning. Hierdoor zal de toestroom van telkens nieuwe criminele jongeren kunnen worden gestopt.

De totale aanpak zou moeten bestaan uit een combinatie van preventief en repressief beleid: een combinatie van het opleggen van steun, hulp en lik-op-stuk.

De ondersteuning geldt ook bij zaken als onderwijs, arbeidstoeleiding en individuele hulpverlening.

Tenslotte: oplossing van het gezamenlijk ervaren probleem kan niet zonder een goede communicatie tussen de Marokkaanse en Nederlandse gemeenschap.

Uit de analyse, zoals beschreven in hoofdstuk 1, blijkt de negatieve spiraal waarin een deel van de Marokkaanse gemeenschap zich bevindt en de zeer complexe achtergrond van deze problematiek. Deze negatieve spiraal aan ontwikkelingen vraagt een daadkrachtige reactie van de gemeente.

Deze reactie kan worden aangemerkt als een integrale aanpak, met als uitgangspunt het bieden van perspectief aan de Marokkaans-Nederlandse jongeren. Maar wel met de nadrukkelijke aantekening dat het overlastgevend en crimineel gedrag niet getolereerd wordt.

In dit hoofdstuk worden de problemen van de Marokkaans Nederlandse jongeren vertaald naar interventiestrategieën die in het vervolg van het projectplan worden uitgewerkt.

In de al eerder genoemde brief van het kabinet aan de Tweede Kamer (d.d. 30-01-2009) worden factoren benoemd, die verantwoordelijk zijn voor deze oververtegenwoordiging, o.a. de falende opvoeding en het ontstaan van een straatcultuur. Een daadkrachtige en efficiënte aanpak richt zich op deze factoren. Deze factoren zijn vervolgens gebruikt bij het formuleren van de volgende interventiestrategieën.

3.1. Interventiestrategie 1: Marokkaanse gemeenschap en samenwerking

Betrokkenheid van de Marokkaanse gemeenschap en medeverantwoordelijkheid bij uitvoering van activiteiten, bedoeld om de jongeren uit de negatieve spiraal te halen, is van zeer groot belang.

De gemeente Lelystad kent op dit moment al een aantal goed functionerend projecten waarin de Marokkaanse gemeenschap is vertegenwoordigd, zoals de Marokkaanse buurtvaders. Het betrekken van de Marokkaanse gemeenschap kan echter nog versterkt worden door koppeling te maken van de samenwerking die plaats vindt binnen het Overlegplatform Integratie Lelystad (stedelijk niveau) en de wijkwerkverbanden op wijkniveau. Dit wordt nader uitgewerkt in de projectlijn "Marokkaanse gemeenschap en samenwerking".

3.2. Interventiestrategie 2: Het gezin en de opvoeding

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat een deel van de Marokkaanse Nederlandse risicjongeren uit multiprobleem gezinnen komen: de ouders spreken onvoldoende de Nederlandse taal, er is sprake van werkloosheid en schulden, weinig toezicht en te weinig structuur in de opvoeding en dagindeling, maar ook van cultuurgebonden opvoedingspatronen ("er worden binnenshuis wel degelijk regels gesteld, echter buitenshuis wordt er van anderen verwacht dat de opvoedtaken worden overgenomen, bijv. school").

Deze MN-gezinnen hebben weinig aansluiting op voorzieningen en er heerst geen vanzelfsprekendheid om hulp te zoeken of hulp toe te laten binnen het gezin. Opvallend is het verschil tussen jongens en meisjes. Opgemerkt moet worden dat Marokkaanse meisjes relatief goed scoren in het middelbaar en hoger onderwijs.

Om te komen tot een fundamentele aanpak van de problemen rondom MN-jongeren in Lelystad is het gezin één van de belangrijkste pijlers. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor het welbevinden, de ontwikkeling en de opvoeding van hun kinderen. Op die verantwoordelijk moet beroep gedaan kunnen worden. Als in die verantwoordelijkheid iets tekort schiet dan is het belangrijk om die verantwoordelijk te ondersteunen daar waar nodig. Dit wordt nader uitgewerkt in de projectlijn "het gezin: opvoedingsondersteuning en de inzet van gezinsmanagers."

3.3. Interventiestrategie 3: Jongeren gaan de straat op - een straatcultuur ontstaat

De MN-jongeren groeien veelal op tussen twee culturen. Hierdoor worstelen zij vaak met hun identiteit. Dit in combinatie met de negatieve beeldvorming rondom MN-jongeren, zorgt ervoor dat zij zich sterk met elkaar identificeren en zijn zij sterk geneigd om zich af te reageren op hun omgeving. MN-jongeren brengen veel tijd door buitenshuis en ontmoeten elkaar op straat. Hierbij ontbreekt het vaak aan ouderlijke controle en sociale controle. Ook worden jongeren op straat vaak niet aangesproken op hun gedrag (door bijv. vooroordelen). De neiging om zich af te reageren op hun omgeving zorgt er voor dat zij in conflict komen met hun omgeving. Hierbij ontnemen zij vaak hun gezag aan vormen van onaangepaste gedrag. Het begint vaak met kleine overtredingen en het veroorzaken van overlast, naar mate de jongeren ouder worden kunnen de overtredingen ook ernstiger worden.

Het is van belang dat er duidelijk grenzen worden gesteld aan het gedrag van de jongeren en aan hen regels moeten worden gegeven. Hierdoor wordt een duidelijk structuur geboden. Het voorzien in formeel en informeel toezicht kan op verschillende manieren worden aangeboden. In Lelystad blijft de aanpak niet beperkt tot het bieden van toezicht, maar er moet ook perspectief geboden worden en, indien nodig, vindt doorgeleiding naar de zorg

plaats. Dit wordt nader uitgewerkt in de projectlijn “jongeren op straat en inzet van ambulante jongerenwerk”.

3.4/5. Interventiestrategie 4/5: Vermindering voortijdig schooluitval en (jeugd)werkloosheid.

Goede scholing en het hebben van werk zijn essentieel om aan de samenleving deel te nemen. De problematiek van MN-jongeren heeft in veel gevallen te maken met onvoldoende scholing en werkloosheid. Het Lelystadse armoedebeleid en de aanpak van voortijdig schoolverlaten en jeugdwerkloosheid biedt de jongeren mogelijkheden te werken aan het verwerven van een startkwalificatie en werk. In de projectlijnen “vermindering voortijdig schooluitval en (jeugd)werkloosheid” wordt dit verder uitgewerkt.

3.6. Interventiestrategie 6: Drang en dwang.

Als de boven beschreven benadering niet (meer) werkt, als er onvoldoende bereidwilligheid bestaat om zelf verantwoordelijkheid te nemen, als er sprake is van overlastgevend of crimineel gedrag, dan wordt drang en dwang ingezet. Dit gebeurt als een ultimum remedium, door inzet van bestuurlijke en/of strafrechtelijke maatregelen.

3.7. Beoogde effecten

De interventiestrategieën tezamen beogen een integrale interventie op te leveren die op verschillende aspecten binnen de gemeenschap een positieve werking heeft. Het beoogde effect van de aanpak is:

- Het aantoonbaar terugdringen van overlast en criminaliteit gepleegd door MN-jongeren (aantal verdachten in respectievelijk 2007 en 2008 is 111 en 82;
- Het aantoonbaar terugdringen van schooluitval;
- Het aantoonbaar terugdringen van het percentage werkzoekenden;
- Het aantoonbaar terugdringen van personen in de bijstand;

Een aanpak die alleen maar gekenmerkt wordt door te vinger wijzen of te gebieden, zorgt er voor dat mensen niet open staan voor welke hulp dan ook, ook niet vanuit de eigen gemeenschap. De kunst is om deze groep vanuit de empowerment gedachte te benaderen zodat ze verleid kunnen worden tot hulpverlening. Overigens kan deze groep de hulpverlening op bepaalde gebieden wel vinden, zoals maatschappelijke dienstverlening.

4. DE MAROKKAANSE GEMEENSCHAP EN SAMENWERKING (INTERVENTIESTRATEGIE 1)

Uit een aantal succesvolle projecten in de gemeente Lelystad blijkt de betrokkenheid van de Marokkaanse gemeenschap bij de problematiek rondom risicojongeren. Als aanvulling op de bestaande aanpak is het wenselijk dat er aanvullende instrumenten m.b.t. samenwerking worden ingezet.

4.1. Bestaande voorzieningen

In Lelystad is op stedelijk niveau het Overlegplatform Integratie Lelystad (OIL) actief. Het OIL biedt een podium voor debat en gedachtewisseling over allerlei thema's die de multiculturele samenleving raken. Het gaat hierbij om informeren, communiceren en debatteren om wederzijds begrip en vertrouwen op te bouwen. In het OIL zitten vertegenwoordigers van diverse culturele groepen, van maatschappelijke instellingen, politie, onderwijs, moskeeën en kerken. De missie van het OIL is om de samenwerking, het onderlinge begrip en het overleg tussen verschillende groeperingen te vergroten en te verbeteren. Daarnaast kan het OIL ook

nieuwe ontwikkelingen/integratievraagstukken signaleren en deze onder de aandacht te brengen van bestuur, politiek en ambtelijk apparaat.

Op het niveau van de wijken zijn veel mensen, vrijwillig of beroepsmatig, actief. De gemeente Lelystad vindt het belangrijk om samen met deze mensen regelmatig te overleggen en zaken te bespreken die spelen in de wijk. Het blijft niet alleen bij praten maar er worden ook concrete afspraken gemaakt over wie wat doet in de wijk. Deze samenwerking wordt een wijkwerkverband genoemd.

4.2. Benodigde extra voorziening: Marokkaans samenwerkingsverband Lelystad

Vanuit de invalshoek "integratie" in het OIL en vanuit het perspectief "wijk" zijn er verschillende overlegorganen waarin de problematiek rondom MN-jongeren besproken kan worden. De betrokkenheid van de Marokkaanse gemeenschap kan vergroot worden door een specifiek Marokkaans samenwerkingsverband te vormen. De bedoeling van dit samenwerkingsverband is niet alleen de betrokkenheid van de Marokkaanse gemeenschap te vergroten, maar ook de afstemming tussen partijen te versterken en het draagvlak voor de aanpak van problemen te vergroten. In dit samenwerkingsverband kan een koppeling gemaakt worden tussen het stedelijk niveau en de wijken. Partijen in dit overleg zijn onder meer de gemeente, het Centrum voor Jeugd en Gezin, Stichting 3D (vanaf 2010 de Brede Welzijns Instelling), Stichting Meeting Point, Stichting Buurtvaders Lelystad, moskeeën, stichting Jongerenraad en de politie. Het is niet de bedoeling om een nieuw overleg in het leven te roepen maar hierbij zoveel mogelijk aan te sluiten op bestaande overleggen c.q. werkvormen. Dit geldt met name voor de werkwijze zoals omschreven in het recent vastgestelde plan "Slagkracht en verbindingen in de wijk" (herijking van het Wijk Ontwikkelings Plan Noordoost), waarin nadrukkelijk wordt ingezet op versterking van participatie van bewoners en meer maatwerk bij uitvoering van zowel fysieke als sociale activiteiten en programma's.

5. HET GEZIN: OPVOEDONDERSTEUNING EN INZET GEZINSMANAGERS (INTERVENTIESTRATEGIE 2)

5.1. Bestaande voorzieningen

Opgroei- en opvoedondersteuning

Vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin (onderdeel opvoed- en opgroei ondersteuning) worden de volgende cursussen aangeboden:

- Peuters in zicht
- Opvoeden & zo
- Opvoeden in Nederland
- Beter omgaan met pubers

Iedere cursus duurt ongeveer 6/8 weken. In aanvulling op het huidige cursusaanbod start medio september de orthopedagoog van Icare met een CJG-pedagogisch spreekuur. Om het bereik te vergroten is er dit jaar gestart met het bekend maken van de mogelijkheden van aanmelding voor deelname aan de oudercursussen bij de diverse samenwerkingspartners. De verschillende aanmeldingen komen op een centraal punt binnen, namelijk bij de coördinator Opvoed- en Opgroei ondersteuning, werkzaam binnen het CJG Lelystad. Deze draagt zorg voor de doorgeleiding naar het cursusaanbod.

Op verzoek van basisschool de Ichthus in de Zuiderzeewijk is het CJG gestart met thema ochtenden, bedoeld voor alle opvoeders in die wijk. Iedere maand komt er een ander thema aan bod. Uit de behoeftepeiling onder de ouders van deze school kwamen de volgende

thema's naar voren; Huiswerkbegeleiding, Concentratie/Opdrachtgerichtheid, Kind & Televisie, Gezond leven, Gezonde voeding, Sport & spel en Faalangst.

5.2. Benodigde extra voorzieningen

Inzet van gezinsmanagers

De term gezinsmanagers is wellicht niet helemaal goed gekozen. Het veronderstelt dat iemand orde komt scheppen in een gezin en dit wordt niet door iedereen gewaardeerd. Voor een Marokkaans gezin bestaat er ook nog eens het taboe op het überhaupt hebben van problemen die hulp van buitenaf vereisen. Het klinkt aangenamer om te spreken over een zorgmanager. Iemand die bemiddelt voor een gezin, maar niet dezelfde functie heeft als een maatschappelijk werker. Het profiel van een zorgmanager is als volgt:

- kent en begrijpt de achtergrond van de doelgroep;
- heeft goed inzicht in de problematiek van de doelgroep;
- heeft goed zicht op de hulpverlening binnen de gemeente;
- weet goede contacten te leggen met de gezinnen en het vertrouwen weet te winnen;
- weet goede contacten te leggen met de hulpverlening;

Dit alles om de eigenkracht van het gezin te versterken.

De zorgmanager schakelt op tijd de juiste zorg in, zorgt voor structuur in een gezin en werkt als mediator tussen het gezin en andere instanties. Omdat we spreken van een bepaalde tekortkoming in de opvoeding is het aan te raden om een pedagoog of een orthopedagoog te koppelen aan de zorgmanager. De caseload van iedere zorgmanager bedraagt 5 gezinnen.

De gemeente Lelystad gaat als aanvulling op de inzet van gezinsmanagers vanuit de empowerment gedachte vrouwen uit de Marokkaanse gemeenschap opleiden, zodat zij gezinnen binnen de Marokkaanse gemeenschap kunnen ondersteunen. Deze vrouwen zijn als (vrijwillige)coach werkzaam in het verlengde van een gezinsmanager. Vanuit deze hoedanigheid bieden zij een aantal keer in de week ondersteuning aan het gezin en specifiek aan de moeders. Hierbij worden de zelforganisaties in Lelystad betrokken worden. Zij zijn erg actief en stellen zich graag beschikbaar op als het gaat om hulp bieden aan anderen en nog meer als het gaat om het versterken van de sociale positie van de Marokkaanse achterban. Daarom wordt gebruik gemaakt van de expertise en het netwerk van deze vrouwen. Het opleiden van deze coaches is een taak van de gezinsmanagers.

Extra opvoedingsondersteuning specifiek gericht op Marokkaanse gemeenschap

Op dit moment is er nog geen specifiek project ontwikkeld dat zich alleen richt op de Marokkaanse gemeenschap. Uit de cijfers van deelname aan de cursussen blijkt dat in vergelijking met andere jaren het aantal Marokkaanse deelnemers laag is. Een reden hiervoor zou kunnen liggen in het feit dat in het verleden de cursussen ook in eigen taal werden gegeven. Toch is het oogpunt van goede deelname aan de Nederlandse maatschappij, van belang de cursussen in de Nederlandse taal te geven. Voor de doelgroep Marokkaanse ouders zijn de cursussen Peuters in zicht, Opvoeden & zo en Opvoeden in Nederland een goede aanvulling op de ondersteuning bij opvoedingsproblemen. Ervaring heeft geleerd dat deze doelgroep met andere vragen en tegen andere moeilijkheden aanlopen dan de autochtone bevolking. Inspelen op de behoefte is daarom een effectieve manier om een hoger doel te bereiken.

De verwachting is dat als er eenmaal goede bekendheid is gerealiseerd er ook een groot bereik zal zijn onder de Marokkaanse gemeenschap. In het kader van preventie zal dit goede uitkomsten hebben. De gezinsmanager vervult een belangrijke rol bij de doorgeleiding van ouders naar cursussen voor opvoedingsondersteuning. De inzet van de gezinsmanager zal extra vraag opleveren naar opvoedingsondersteuning. Vanuit de ketengedachte geredeneerd is de uitbreiding van het huidige aanbod is dan ook noodzakelijk.

5.3. Extra inzet

- Van de huidige capaciteit gezinscoaches/ managers wordt een halve formatieplaats gereserveerd ten behoeve van Marokkaans-Nederlandse gezinnen. Samen met de inzet van één extra gezinsmanager in hoofdzakelijk de Atol- en Zuiderzeewijk moet er voor zorgen dat er in de jaren 2010 tot en met 2012 dat jaarlijks tenminste 10 Marokkaans- Nederlandse gezinnen ondersteund worden.
- Het bieden van extra opvoedingsondersteuning door het organiseren van jaarlijks tenminste zes extra cursussen.
- Het bieden van extra opvoedingsondersteuning aan individuele gezinnen.

6. JONGEREN OP STRAAT EN INZET STRAATCOACH/AMBULANT JONGERENWERK (INTERVENTIESTRATEGIE 3)

6.1. Bestaande voorzieningen

Het jongerenlokaal "Escape" in de *Atolwijk* wordt voornamelijk bezocht door MN-jongeren. Het aanbod van het jongerenwerk kenmerkt zich door open inloop, het organiseren van kleinschalige activiteiten, voor en vooral met de jongeren. Ook worden er op verschillende plaatsen in de wijk, meestal in samenwerking met andere organisaties, recreatieve activiteiten georganiseerd.

Het jongerenwerk heeft ook een ambulante functie, die zich richt op jeugdigen die gebruik maken van de openbare ruimte. Er wordt contact gelegd met jongeren, individuele en/of groepsproblematiek wordt gesignaleerd, zo nodig vindt toeleiding naar (jeugd)hulpverlening plaats. Indien sprake is van zwaardere problematiek vindt via het Centrum voor Jeugd en Gezin nadere verwijzing plaats. In dit kader kan ook worden besloten tot interventies c.q. hulpverlening aan gezinnen. Afstemming tussen justitiële partners (Openbaar Ministerie, politie, Bureau Jeugdzorg) en Centrum voor Jeugd en Gezin vindt plaats in het scenario-overleg risicjongeren. Er is verder sprake van een structurele samenwerking met de politie. In de Atolwijk is vanaf oktober 2009 een reguliere voorziening in de vorm van een ambulante jongerenwerker. Daarvoor heeft invulling van deze functie plaats gevonden door een stagiaire. Dit heeft geleid tot een aantoonbare vermindering van overlast in deze wijk.

In de *Zuiderzeewijk* wordt jongerenwerk uitgevoerd vanuit een Mobiele Ontmoetingsplek (MOP-camper, aangevuld met diverse activiteiten in de openbare ruimte. Hiervan wordt door met name MN jongeren gebruik gemaakt. Er wordt gestreefd naar realisatie van een jongerenlokaal, dit zal uiterlijk begin 2010 gereed moeten zijn. Vanaf oktober 2009 is er een ambulante jongerenwerker in deze wijk. De jongeren vanaf plm. 14 jaar maken bezoeken ook regelmatig het jongerenlokaal in de Atolwijk.

De Marokkaanse buurtvaders zijn actief in zowel de Zuiderzee- als de Atolwijk. Ze zijn aanwezig in de wijk, spreken MN-jongeren aan, proberen hen te activeren, en organiseren sportactiviteiten. Verder bemiddelen de buurtvaders tussen jongeren en instanties. Er is sprake van een goede samenwerking met zowel jongerenwerk als de politie. De buurtvaders zijn tevens elke donderdagavond (koopavonden) aanwezig in het stadscentrum van Lelystad, waar veel MN-jongeren zijn.

6.2. Benodigde extra voorzieningen

Om de overlast van MN-jongeren te voorkomen en te verminderen is structurele inzet van een straatcoach / ambulante jongerenwerk in zowel Atol- als Zuiderzeewijk gewenst. Gezien

de zwaarte van de problematiek in de wijken zal het accent van de inzet in de Zuiderzeewijk moeten liggen.

In deze notitie wordt gesproken over een ambulante jongerenwerker, omdat de gemeente in deze notitie wil benadrukken dat het om functionaris gaat die veel meer doet dan alleen de orde handhaven. De term ambulante jongerenwerk dekt daarmee beter de lading. Naast het bestaande jongerenwerk is er behoefte vanuit de jongeren aan coaching en begeleiding vanuit de opgebouwde relaties. De ambulante jongerenwerker richt zich op risicojongeren: jongeren die met meerdere problemen kampen en niet/onvoldoende mogelijkheden hebben deze zelf op te lossen. Door intensieve contactlegging, en activering worden jongeren gestimuleerd te werken aan het oplossen van problemen. Belangrijk onderdeel hierbij is het bewerkstelligen van gedragsverandering, wat onder meer moet leiden tot het stoppen van veroorzaken van overlast. De inzet van ambulante jongerenwerk moet naast overlastreductie komen te liggen in preventie van overlast. De ervaring van afgelopen jaar wijst uit dat steeds MN-jongeren door positieve ervaring van anderen nu zelf de weg naar beter perspectief gaan zoeken. Het is belangrijk om bij de MN-jongeren erkenning en eigenwaarde te ontwikkelen, waarmee ruimte voor perspectief ontstaat. Daar waar grenzen worden overschreden wordt er uiteraard opgetreden.

De ambulante jongerenwerkers spreken de jongeren ook aan op overlastgevend gedrag. Indien dit niet leidt tot vermindering van de overlast, wordt de politie ingeschakeld. Hierbij wordt gewerkt volgens bestaande afspraken tussen jongerenwerk, politie en wijkposten

De jongerenwerkers maken een inventarisatie van de behoeften en wensen van de MN-jongeren aan activiteiten/cursussen/sportvoorzieningen. Deze inventarisatie wordt gebruikt om te bepalen of een persoonsgebonden budget voor een bepaalde groep risicojongeren in gevoerd moet worden, zodat er direct en indirect geïnvesteerd wordt in de jongeren.

6.3. Extra inzet.

Het doel van de inzet van de twee ambulante jongerenwerkers/straatcoaches in Atol- en Zuiderzeewijk is om 30 intensieve begeleidingstrajecten (met bereik van 30 risicojongeren) uit te voeren. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met het algemeen jongerenwerk, dat zich richt op jongeren, waarbij (nog) geen sprake is van probleemgedrag, maar waarvoor het risico hiervoor wel bestaat. Dit betreft een groep van ongeveer 80 jongeren, in de leeftijd vanaf 8 jaar.

7. VERMINDERING VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN (INTERVENTIESTRATEGIE 4)

7.1 Bestaande voorzieningen.

Voortijdig schoolverlaten wordt algemeen beschouwd als een van de grootste problemen van het huidige Nederlandse onderwijs. De bezorgdheid over voortijdig schoolverlaten is gebaseerd op mogelijke consequenties met betrekking tot kansen op de arbeidsmarkt en maatschappelijke participatie. Voortijdig schoolverlaten kan de voorbode zijn van "uitval" uit de samenleving, bijvoorbeeld in de vorm van werkloosheid, sociale uitsluiting of deelname aan criminele activiteiten.

De gemeente Lelystad heeft daarom het voorkomen en terugdringen van voortijdig schoolverlaten en het voorkomen van jeugdwerkloosheid hoog op de agenda staan. Vanuit verschillende invalshoeken wordt hieraan aandacht besteed. Het algemene uitgangspunt is "het behalen van een startkwalificatie gaat boven werk en werk gaat boven inkomen".

Er bestaan in Lelystad een groot aantal voorzieningen (zowel preventief als curatief) gericht op voorkomen van voortijdig schoolverlaten en het behalen van een startkwalificatie.

kunnen worden:

- *Voor- en Vroegschoolse Educatie*: dit programma is er op gericht het taalniveau bij kinderen in de leeftijd van 2 tot 5 jaar op gelijk niveau te brengen aan het niveau bij verlaten van groep 2. Het betreft kinderen met laagopgeleide ouders, die zeer weinig verdienen en thuis nauwelijks Nederlands spreken;
- *Schakelklas*: bieden van taalondersteuning aan kinderen (4 tot 12 jaar) die rechtstreeks uit het buitenland komen of een zeer grote taalachterstand hebben;
- *Schoolmaatschappelijk werk*: gericht op verbetering van functioneren van kinderen (4 tot 12 jaar) in onderwijs- en leefsituatie;
- *School's cool*: voorkomen dat kinderen (11-12 jaar) afglijden en voortijdig school verlaten;
- *Diverse activiteiten gericht op ontwikkeling en zorg van jongeren vanaf 12 jaar*: veldwerk leerplicht, budotrainingen, jeugdpreventiewerk, huiswerkklassen, trainingen sociale vaardigheden, Op de Rails klassen, Time Out voorziening, Rebound, Dagtrainingscentrum, Matchpoint, Summerscool, Peercoaching, Peermediation, preventieproject overgang vmbo/mbo, Lelystadse Aanpak Middelengebruik, intensieve individuele begeleiding risicjongeren, Herstart, Kamers met Kansen.
- *Breakpoint* is het signalerings- en coördinatiepunt van alle organisaties in Lelystad voor jongeren die zorg nodig hebben. De komende periode vindt een doorontwikkeling van Breakpoint plaats naar het Centrum voor Jeugd en Gezin.
- *Zorg- en Advies Teams (ZAT)*: binnen elke school voor voortgezet onderwijs functioneert een ZAT. In deze teams worden afspraken gemaakt inzake jongeren die zorg en/of hulp nodig hebben.

7.2. Benodigde extra voorzieningen.

De komende periode wordt nagegaan in hoeverre Marokkaans-Nederlandse jongeren gebruik maken van bovenvermelde voorzieningen en hoeverre deze effectief werken voor de jongeren. Hierbij zal nadrukkelijk worden gekeken naar begeleiding en ondersteuning bij de overgang van vmbo naar mbo-onderwijs. Hier blijkt dat deze overgang voor nogal wat MN-jongeren problemen oplevert.

Onlangs is in Flevoland het project "U-turn" gestart, onder het motto "niet de afkomst, maar de toekomst". Dit project wil extra ondersteuning bieden aan jongeren met een allochtone achtergrond op de ROC's / MBO's bij het goed doorlopen van een stageplek en de studie.

Verder wordt extra ingezet op voorkomen van en reageren op schoolverzuim door MNjongeren.

8. VERMINDERING JEUGDWERKLOOSHEID (INTERVENTIESTRATEGIE 5)

In Lelystad wordt het Project Jeugdwerkloosheid uitgevoerd. Doel hiervan is dat er vanaf 2012 in Lelystad geen jongeren van 16 tot 27 uit een loopbaantraject valt. Alle jongeren zijn actief bezig met het behalen van een startkwalificatie of – indien dit niet tot de mogelijkheden behoort – een arbeidskwalificatie. Dit moet worden bereikt door het creëren van een sluitende aanpak, opdat er geen jongeren meer tussen wal en schip van arbeidsmarkt en opleidingen vallen.

Speerpunten hierbij zijn het bereiken van de jongeren en stimuleren weer naar school/werk te gaan. Hiertoe wordt in beeld gebracht welke doelgroepen door bestaande voorzieningen worden bereikt en welk resultaat deze hebben.

8.1. Bestaande voorzieningen.

Er is sprake van een *gezamenlijke werkgeversbenadering* om te bewerkstelligen dat werkgevers meer leerplekken creëren dan wel jongeren in reguliere banen aan te nemen. Het *Participatieplaza jongeren* is een ketenbrede actie om jongeren op te pakken en door te geleiden naar passend participatie/leerwerk aanbod.

Verder bestaan er *arbeidstoeleidingsprojecten voor risicjongeren*, te weten de Bataviawerf, Veilig Op Straat en Flevodrome.

8.2. Benodigde extra voorzieningen.

De komende periode wordt nagegaan in hoeverre MN-jongeren gebruik maken van bovenstaande voorzieningen en of er aanvullende, op deze groep jongeren, gerichte activiteiten nodig zijn.

9. INTERVENTIESTRATEGIE TOEZICHT , DRANG EN DWANG

Zoals ten aanzien van alle risicjongeren en risicogezinnen vindt op tal van momenten en plekken binnen onze pedagogische infrastructuur toezicht plaats. Denk aan consultatiebureau, de huisarts, de peuterspeelzaal, de school, de leerplichtambtenaar, zorg- en casusoverleggen 12- en 12+, de wijkagent, de jongerenwerker, de sportclub, enzovoort. Toch mist toezicht voor een deel van de groep van Marokkaanse risicogezinnen zijn doel. De praktijk laat zien dat signalering van problemen met de jongere en zijn gezin wel tijdig plaatsvindt, maar dat actie en verantwoordelijkheid nemen van de kant van de ouders achterwege blijft. We zien dat bij de ouders wel bereidwilligheid bestaat zich in te zetten, maar het vrijwillig kader blijkt uiteindelijk onvoldoende steun te bieden om het afglijden van jongeren te voorkomen.

Drang en dwang worden in het algemeen als ultimum remedium ingezet. Dit draagt een tijdelijk karakter.

Het is een sluitstukmaatregel als niets meer helpt. Daar dient ten aanzien van groepen risicjongeren in het bijzonder de groep overlastgelevend Marokkaans-Nederlandse jongeren verandering in te komen. Drang en dwang kunnen en moeten vaker en eerder in opgroeiproces worden ingezet. Niet alleen om het gedrag van de jongere via toepassing van het straf- en bestuursrecht te kunnen beïnvloeden, maar vooral ook als stok achter de deur om een entree in het gezin te krijgen en tijdig de juiste hulp, zorg en perspectief te kunnen bieden.

Bestuurlijke en strafrechtelijke beïnvloedingsmogelijkheden.

Er zijn vele mogelijkheden om onder dwang het gedrag van jongeren te beïnvloeden. Bestuurlijk zijn er mogelijkheden om direct invloed uit te oefenen op de openbare orde en het verminderen van overlast in crisissituaties of in veiligheidsrisicogebieden.

Vanuit strafrechtelijk perspectief zal het erom gaan om bij een jongere die op al relatief jonge leeftijd een groot risico loopt om af te glijden voorwaarden voor bijvoorbeeld het aanvaarden van gedragsbeïnvloeding-, leer- of werktrajecten op te leggen. Op vier momenten kunnen voorwaarden worden opgelegd: bij een voorwaardelijke sepot, bij een schorsing van voorlopige hechtenis en inbewaringstelling, als strafmodaliteit namens het Openbaar Ministerie of bij een vroegtijdige invrijheidsstelling. Genoemde momenten bieden mogelijkheden op de jongere onder dwang te bewegen tot hulp, contactmomenten met de reclassering te hebben, nazorg na detentie te accepteren, een cursus agresssiereeductietraining te volgen, enzovoorts.

In de preventieve sfeer is een groot aantal maatregelen opgenomen die bovenop de reguliere voorzieningen een extra impuls bieden aan de risicjongeren. Deze zijn beschreven in de hoofdstukken 4 tot en met 8 (interventiestrategieën). In een beperkt aantal gevallen zal bij de jongeren drang en dwang toegepast moeten worden om de gewenste gedragsbeïnvloeding te bewerkstelligen.

Als op welke wijze dan ook met drang en dwang wordt ingegrepen, dan is hierbij steeds het streven dat ingrijpen gekoppeld wordt aan hulp, zorg en bieden van perspectief aan de jongere. Hiervan mag verwacht worden dat het op de jongere en op de groep waarvan hij deel uitmaakt een positief effect heeft.

9.1. Bestaande voorzieningen.

In Lelystad zijn er geen extra bestuursrechtelijke maatregelen ingezet om overlast en criminaliteit door MN-jongeren te doen beperken. Indien daartoe aanleiding is worden de strafrechtelijke instrumenten wel gebruikt. Exacte gegevens hierover zijn thans nog niet beschikbaar.

Over risicjongeren die zich schuldig maken aan strafrechtelijke feiten, en waarbij sprake is van meervoudige problematiek, worden afspraken gemaakt in het *Scenario-overleg risicjongeren*. Dit overleg staat onder regie van de gemeente. Verdere deelnemers zijn vertegenwoordigers van het Openbaar Ministerie, de Politie Flevoland, Bureau Jeugdzorg Flevoland. In dit overleg zijn in 2009 totaal 116 jongeren besproken, waarvan 10 MN-jongeren.

Het project "Veilig Op Straat" richt zich op intensieve, niet-vrijblijvende, begeleiding van risicjongeren. Jaarlijks kunnen 16 jongeren deelnemen. Tot nu toe hebben weinig MN-jongeren hieraan deelgenomen.

Volgens de *inventarisaties van jeugdgroepen door de politie in het kader van de Shortlist-methode* is er in Lelystad sprake van één hinderlijke groep, voornamelijk bestaande uit MN-jongeren. Deze groep bevindt zich in de Zuiderzeewijk. Tussen gemeente, politie en jongerenwerk zijn afspraken gemaakt over de gezamenlijke aanpak van deze groep.

9.2. Noodzakelijke extra voorzieningen.

Nagegaan wordt in hoeverre in bestaande voorzieningen (bijvoorbeeld het VOS-project) het element drang en dwang kan worden opgenomen. Dit in de vorm van het sluiten van een contract met de MN-jongere die zich schuldig maakt aan overlast. Het contract verbiedt hem nog verder overlast te plegen, en prikkelt hem om hulp en ondersteuning te aanvaarden in verbetering van zijn gedrag. Een soortgelijke aanpak wordt in Rotterdam toegepast in het project "FF Kappe". Er is sprake van een strafrechtelijke stok achter de deur als uitvoering van het contract in het strafproces als voorwaarde is opgenomen.

In 2009 is in Lelystad door *Integraal Toezicht Jeugdzaken een onderzoek uitgevoerd naar recidivegedrag onder jongeren*.

De probleemstelling van het onderzoek luidt:

"Hoe werkt de keten van organisaties en voorzieningen in de gemeente samen aan het voorkomen van recidive (preventie) en aan de aanpak van recidive (curatie) bij jongeren, en wat zijn de resultaten van deze samenwerking?"

Daarbij zijn de volgende punten onderzocht:

- Welke activiteiten ondernemen organisaties en voorzieningen om recidive te voorkomen en te verminderen?
- Wat zijn de resultaten van deze activiteiten?
- Zijn er knelpunten in de (keten)samenwerking tussen organisaties en voorzieningen die ertoe leiden dat recidive door jongeren niet wordt voorkomen dan wel teruggedrongen? En zo ja, welke?

- Welke verbeteringen kunnen gerealiseerd worden?

De resultaten van het onderzoek en de aanbevelingen door het ITJ worden begin februari 2010 bekend gemaakt. De hieruit voortkomende maatregelen dienen ook ten goede te komen ten behoeve van de aanpak van de problematiek van de MN-jongeren in Lelystad.

10. FINANCIËN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de totale financiën die benodigd zijn voor de uitvoering van dit projectplan. Dit is een voorlopige begroting, nadere invulling is mede afhankelijk van verdere concretisering van de plannen.

Projectlijn	Activiteit	Kosten per jaar (2010 tot en met 2012)
1. Marokkaanse gemeenschap en samenwerking	Activiteiten samenwerkingsverband	€ 5.000
2. Gezins- en opvoedondersteuning	Inzet gezinscoach/manager	€ 112.500
	Opvoedondersteuning	€ 15.000
	Opleiding Marokkaanse coaches	€ 5.000
3. Jongeren op straat	Inzet ambulante jongerenwerkers	€ 120.000
4. Vermindering vroegtijdig schoolverlaten		€ 20.000
5. Vermindering werkloosheid		€ 60.000
TOTAAL		€ 332.500

11. PROJECTORGANISATIE

Om te komen tot de uitvoering van dit projectplan, wordt een projectorganisatie ingericht. Deze projectorganisatie bestaat uit een projectgroep met hierin vertegenwoordigd de belangrijkste partners die een rol spelen bij de uitvoering van dit plan (gemeente, politie, Stichting 3d c.q. Brede Welzijns Instelling, Centrum voor Jeugd en Gezin, Stichting Maatschappelijke Dienstverlening) De functie van dit overleg is met name operationele afstemming. De gemeente treedt hierbij op als regisseur. De leden van de projectgroep zijn vertegenwoordigers van hun organisatie/afdeling. Dit houdt dat zij zorg dragen voor het halen en brengen van informatie en het coördineren van werkzaamheden binnen hun organisatie en afdeling. Dit kan betekenen dat zij zelf de activiteiten uitvoeren of dat zij deze wegzetten binnen hun eigen organisatie.

12. PRESTATIEAFSPRAKEN EN MONITORING

In de intentieverklaring, ondertekend door het rijk en de betrokken gemeenten, is aangegeven dat in 2010 de prestatieafspraken en de wijze van monitoring worden vastgesteld.

Aan de hand van een quickscan, uitgevoerd door het rijk, wordt de problematiek in korte tijd in kaart gebracht. Hierbij wordt gekeken naar het aantal risicjongeren, ernst en soort van de problemen, en het beleid en de interventies van de gemeente. De quickscan wordt als basis

genomen voor de prestatieafspraken tussen gemeente en het rijk. De prestatieafspraken sluiten aan bij al bestaande afspraken, bijvoorbeeld het bestuursakkoord over het verminderen van overlast en criminaliteit voor 2010.

De voortgang en de effectiviteit van de aanpak wordt jaarlijks besproken op basis van een gezamenlijke, bondige en heldere rapportage. Om onnodige administratieve lasten bij de gemeente te voorkomen verzamelt en analyseert een onderzoeksbureau (in opdracht van het rijk) jaarlijks de benodigde informatie. Aan de hand hiervan wordt de voortgang van het behalen van de doelstellingen en het succes van de interventies gemeten. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande monitoring-instrumenten.

